

Med *livet* som *laboratorium*

Hur förs forskning och innovationer på bästa sätt ut i praktiken? I statliga Vinnovas **satsning på verklighetslabb** ska utvecklingen ske ute i verksamheter. Och enligt forskaren Emanuel Åhlfeldt får projekt mest effekt om det finns ett aktivt ägarskap hos ledningen i den organisation som ska tillvarata resultatet.

TEXT JONAS NILSSON ILLUSTRATION SAGA BERGEBO

- Vi lever i ett granskningssamhälle kopplat

I utlysningen av medel till så kallade verklighetslabb i offentlig sektor sökte statliga innovationsmyndigheten Vinnova intressenter

som ville öppna upp sin kärnverksamhet för att utföra forskning tillsammans med anställda och de som verksamheterna i slutändan är till för. Detta till skillnad från så kallade innovationslabbs, där man inrättar speciella lokaler för utveckling och tester, men utan att bedriva någon vanlig verksamhet. När man i stället ska pröva nya saker i kombination med de regler som finns för att skydda personal och användare måste man tänka noggrannare på de risker som finns.

– Det är svårare, men bättre. Det är först då som det visar sig om lösningarna verkligen gör nytta. Det tycker Vinnova är bra, för då utvecklas produkter och tjänster som är säkrare och snabbare kommer till användning i den miljö de är tänkta att göra nytta, säger Tobias Öhman, utlysningens ansvarig på Vinnova.

MÅLET MED VERKLIGHETSLABB är att komma fram till nya produkter, idéer för möblering, eller hur man bygger äldreboenden.

– Man vågar pröva nya sätt, för att sen utvärdera. Inte bara tro att någonting bör vara på ett visst sätt, utan att verkligen ha testat det.

Utlysningen av medel till verklighetslabbs ansluter till resultaten i Emanuel Åhlfeldts och Anna Peterséns forskning.

– Genom att vi kräver att en offentlig aktör driver projekt i sin egen verksamhet finns det större chans att det kommer att finnas kvar något efteråt.

– Det ska finnas en tanke om hur man ska kunna föra in aktörer som vill pröva nya saker. Kanske lite oväntade aktörer som normalt inte finns i de här sammanhangen, säger Tobias Öhman.

Ett verklighetslabbs finns på Stureby vård- och omsorgsboende, beläget i en förort till Stockholm. Där finns sedan 2010 ett väletablerat samarbete med Karolinska institutet gällande studenter, utbildning, forskning och utveckling.

– Där tyckte vi det fanns en bra uppsättning aktörer med både akademien, näringslivet och riktigt engagemang från själva äldreboendet – och att det fanns en del pågående projekt med falldämpande golv och annat som vi ser är en

naturlig del och kan ingå i ett sådant här labb, säger Tobias Öhman.

– En annan sak som vi krävde var att det fanns ett fokus, för att få effektivitet och en viss kritisk massa av intressenter. Här var det den digitala och fysiska miljön som man ville pröva på olika sätt.

PROFESSOR LENA BORELL har sedan sju år varit involverad i olika projekt på Stureby-boendet.

– Det vi nu håller på med handlar bland annat om den fysiska miljön, vi vill testa att göra mindre privata rum och större gemensamma. Det bygger på att man har en idé om vad som ska hända på en sådan här plats: vad är äldreboende, vad ska man

göra där? 75–80 procent av de boende har en demenssjukdom, det är inget akutsjukhus utan skulle kunna utformas på ett helt annat sätt och vara så mycket bättre och trevligare än vad det är i dag.

– Vi arbetar tillsammans med personalen, identifierar och pratar om olika situationer som är svåra för dem att lösa. När två tanter vill sitta på samma plats i soffan, hur gör man då? Kan man ordna så att miljön passar just där?

– Det är aktionsforskning, praktisknära forskning som ska förändra. Och sen skriver vi om det vi gör och hur förändringen blir, och publicerar det.

Vad tillför konceptet verklighetslabbs som inte funnits förut?

– För att något ska bli verkligt måste det vara väldigt konkret, riktiga personer på en riktig plats. Sen kan man gå ut och berätta och så kan andra lära sig av arbetet. Men det måste vara på den konkreta nivån. Som forskare vill man ju påverka. De flesta vill det, de vill inte bara ha Nobelpriset.

– Pengarna som följer med legitimerar saker på ett annat sätt; Vinnova tycker att de behöver stödja och lyfta fram verksamheten här som något spännande. Det är kul.

Foto: Jonas Nilsson

Lena Borell.